

isabet
YAYINLARI

Türk Dili ve Edebiyatı

7

AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ

Kolay
anlaşılır

Video Konu
Anlatımı

Çözümlü
Testler

Güncel Çıkış
Sorular

isabet

YAYINLARI

AÇIKÖĞRETİM LİSESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 7

KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

Copyright ©

İSABET YAYINCILIK ve EĞİTİM HİZMETLERİ SAN. TİC. A.Ş

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır. Bu kitabın tüm hakları **İsabet Yayıncılık ve Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.**'ye aittir.

MEB

Bu kitaptaki çıkmış soruların her hakkı **MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğüne** aittir. Hangi amaçla olursa olsun, tamamının veya bir kısmının kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması ya da kullanılması, yayımlanması **MEB Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün** yazılı izni olmadan yapılamaz. Bu yayın izni telif ücreti ödenerek alınmıştır.

ISBN

978-625-7269-66-7

Yazarlar

İsabet Komisyon

Dizgi & Grafik

İsabet Dizgi

Baskı Yeri ve Cilt

WPC Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 50884

İnternet Hesapları

www.isabetyayinlari.com

bilgi@isabet.com.tr

[isabet.yayincilik](https://www.instagram.com/isabet.yayincilik)

[@isabetyayinlari](https://twitter.com/isabetyayinlari)

isabet AKILLI
TAHTA

www.isabetsdijital.com

SUNUŐ

Deęerli ArkadaŐlar,

İsabet Yayınları olarak Açık Öğretim Lisesi sınavlarına en kolay şekilde hazırlanabilmeniz için **KONU ANLATIMLI SORU BANKASI** kitaplarını hazırladık.

Bu kitabı, **MEB müfredatına tamamen uygun, kolay, anlaşılır ve akılda kalıcı** şekilde hazırladık. Ayrıca önemli yerleri vurgulayıp "tablo", "resim" ve "uyarı"larla konunun dikkatinizi çekmesini amaçladık.

Konuları anlatırken **çıkış soruları çözümleriyle** beraber verdik.

Her konunun ardından testleri çözüerek öğrendiklerinizi ölçebilirsiniz.

Ayrıca bu kitabın ders anlatım soru çözüm videolarını **isabetyayinlari.com** adresinden izleyebilirsiniz. Bu kitabın dijital sürümünü **isabetdijital.com** adresinde bulabilirsiniz.

İsabet Yayınları ile yolunuz da AÇIK, ufkunuz da!

Hayat boyu başarılar dileriz...

İÇİNDEKİLER

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI - 7

Giriş	6
Hikâye	23
Şiir	38
Cevap anahtarı	69

TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI
7

Hatırlatma

Öğretici Metinlerin Özellikleri

- Bir konuyu açıklamak, o konuda bilgi vermek, bir şeyler öğretmek amacı taşır.
- Konularını günlük yaşantılar, tarihî olaylar ve bilimsel gerçekler oluşturur.
- Konuyla ilgili duygu ve düşünceler kısa ve kesin cümlelerle verilir.
- Dil, daha çok, göndergesel (öğreticilik) işlevde kullanılır.
- Sözcükler gerçek anlamlarıyla kullanılır, söz sanatlarına, mecazlığa ve soyutlamalara yer verilmez.
- Karşılaştırma, örnekleme, tanımlama ve açıklamalara yer verilir.
- Ansiklopedilerde, bilimsel kitaplarda, makalelerde ve ders kitaplarında kullanılır.
- Bir konu ve ana düşünce etrafında gelişir, ana düşüncenin belirginleşmesi için çeşitli yardımcı düşüncelere başvurulur.
- Gereksiz söz tekrarına, ses akışını bozan, söylenmesi güç sesler ve kelimelere yer verilmez.
- Konu açık, duru ve yalın bir anlatımla verilir.
- Bilgilendirici/öğretici metinlerde yazar ile anlatıcı aynı kişidir.

Hatırlatma

Öğretici Metinlerde Plan

- Metnin yapısı, kendi içinde anlam bütünlüğü olan birimlerin bir düzene bağlı olarak birleşmesi sonucu oluşur.
- Bu birimler paragraflardır.
- Ayrıca paragraflar da kendi içinde anlam birliğine sahip cümle kümelerinden oluşur.
- Öğretici metinler; giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşur.

ÖRNEK::

“(GİRİŞ) İnsanın içini dökmeden edemediği dakikalar olur. (GELİŞME) Bir dost, bu dakikalarda erişilmez bir değer kazanır. Ama her şey, bir dosta söylenmez ki? Onun için, hele bir insan bir yazarsa, içinin gizli kıvrımlarını görmesini biliyorsa masanın başına geçip kalemi eline almadan edemez. İşte günlük dediğimiz, yazarın kendi kendisi ile alçak sesle konuşmasından başka bir şey olmayan, o günü gününe tutulmuş hatıralar, bu iç dökme ihtiyacından doğmuştur. Böyle bir yazar, kendisi için günlüğünü tutar. (SONUÇ) Bu bakımdan, sessiz bir konuşma olan bu çeşit günlükleri bir edebiyat türü saymaya imkân yoktur.”

Hatırlatma

Bir eseri yapı bakımından incelerken

- metnin yazılış amacı,
 - amaca uygun anlatım biçimi,
 - hedeflenen okuyucu kitlesi,
 - yapıyı meydana getiren birimlerin bağlantısı ve sıralanışı
- gibi özellikler üzerinde durulur.

Hatırlatma

Öğretici Metinlerde İçerik Özellikleri

- Bir paragrafın ana düşüncesi, konusu, yardımcı düşünceleri içeriğini oluşturur.

Ana Düşünce

- Bir metinde yazarın iletmek istediği mesaj vermek istediği derstir.
- “Yazar bunları niçin anlatıyor?” sorusunun cevabıdır.
- Metindeki yardımcı düşünceler ana düşüncenin ortaya çıkmasını sağlar.

Yardımcı Düşünceler

- Parçanın ana düşüncesinin belirginleşmesi için ortaya konan diğer düşüncelerdir.
- Düşüncenin gelişmesini sağlayan düşünceler yardımcı düşünceleri oluşturur.
- Düşünceler geliştirilirken başvurulan örnekleme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma ... gibi unsurlar yardımcı düşünceleri oluşturur.

Hatırlatma

Konu:

- Yazarın üzerinde söz söylediği kavram, varlık, nesne ... konudur.
- “Yazar ne anlatıyor?” sorusunun cevabıdır.

Örnek

“Şimdi bir heykeltıraş düşününüz. Gevşek ve çürük bir zemin üzerine güzel, mükemmel bir heykel yapmaktadır. Bu heykeli bir an için herkes beğenebilir. Fakat zemin çürük olduğundan bu heykel yaşayamaz. Harçlarla ne kadar kuvvetli dayanak yapılırsa yapılısın yıkılır. Çünkü zemini gevşektir.”

Konu:

Sanat yapıtının kalıcı olma koşulları

Ana düşünce:

Sağlam bir kaynağa yaslanmayan yapıtlar kalıcı olamaz. (Temeli sağlam olmayan bina yıkılır.)

Yardımcı düşünceler:

Heykeltıraşın çalışma biçimi, heykeltıraşın heykelini çürük zemine yapması, çürük zemine yapılan heykelin varlığını sürdürmemesi ...

Örnek 1

Edebiyat, kültürü gelecek nesillere aktararak toplumsal birliğin ve iletişimin gerçekleşmesini sağlar. Millî bir dil, millî kültürü; millî kültür ise millî bir devlet anlayışını meydana getirir. Bu unsurlardan birini diğerinden ayrı düşünmek mümkün olmadığı için edebiyatı insandan, insanı da toplumdan ayrı düşünmek mümkün değildir.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Millî dilin meydana gelmesi için millî kültürün oluşturulması gereklidir.
- B) Kültür, edebiyat sayesinde sonraki nesillere aktarılabilir.
- C) Toplum ile edebiyat arasında bir ilişki vardır.
- D) Toplumsal birlik edebiyatın katkılarıyla oluşur.

Aralık 2019

1107

Bu tip olumsuz sorularda pratikçözüm yolu şudur: “Parça, bir-iki cümle okunup, anlatılan şıkta bulunup elenir. Parçayı cümle cümle okuyup şıklarda anlatılanı elediğimizde, bir şıkta anlatılanın parçada hiç geçmediği görülür. O şık parçayla hiç ilgisi olmayan, parçada kelime veya cümle halinde geçmeyen bir konudan bahsetmiştir ve doğru cevaptır.

Hatırlatma

Öğretici Metinlerde Anlatım Biçimleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları

Öğretici metinlerde açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimleri; tanımlama, karşılaştırma, örnekleme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulur. Anlatım açık, nesnel ve sade olur.

Açıklayıcı Anlatım

- Öğretici metinlerde (makale, deneme, eleştiri, felsefi, tarihi metinler ...) kullanılır.
- Bir konuda bilgi vermek, bir şeyler öğretmek maksadıyla başvuru anlatım biçimidir.
- Konu ile ilgili nesnel bilgiler verilir.
- Dil genel olarak göndergesel işlevde kullanılır.
- Tanımlama, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, örnekleme gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulur.
- Anlatım açık ve doğrudandır.

Tartışmacı Anlatım

- Öğretici metinlerde kullanılır.
- Kanıları değiştirmeye, düşünceyi kabul ettirmeye yönelik anlatım biçimidir.
- Bu anlatımda düşünceler çarpıştırılır.
- Bu düşüncelerden biri anlatıcının savunduğu, diğeri reddettiği düşüncedir.
- Tanımlama, örnekleme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulur.

Tanımlama

- Bir şeyin (kavram, varlık, nesne ...) ne olduğunu söylemektir.
- “Bu nedir?” sorusunun cevabıdır.
- İsim cümlesinde “-dir” ekiyle, fiil cümlesinde “denir” sözcüğüyle biter.

Karşılaştırma

- Aralarında ilgi kurulan varlık, nesne, olay ya da durumları benzer ve farklı yönleriyle kıyaslamadır.
- “Göre, gibi, kadar, en, daha, oysa, halbuki ...” gibi sözcükler kullanılarak yapılır.

Hatırlatma

Örnekleme

- Anlaşılması güç soyut durumların çeşitli örneklerle anlaşılmasını sağlamaktır.

Sayısal Verilerden Yararlanma

- Ele alınan konularla ilgili önceden yapılmış araştırma ve incelemelerle elde edilen istatistik bilgileri kullanmaktır.

Açıklık

- Anlatılanların anlaşılır olması, her okuyan ya da dinleyen ondan aynı anlamı çıkarmasıdır.
- Süslü, sanatlı, ağdalı anlatıma başvurulmasıdır.

Nesnellik

- Anlatımda kişisel düşüncelere yer verilmemesi, doğru ve kanıtlanabilir olmasıdır.

Sadelik

- Anlamın doğrudan verilmesi, süsten uzak olmasıdır

Örnek 2

Bir türkü duyulur... Gecede başka türlü, gündüzde başka türüdür. Çocuk söylerse başka tatta, kadın söylerse... Genç söylerse başka türlü olur, yaşlı söylerse... Dağda söylenirse başka, ovada, ormanda, denizde başka türüdür. Hep ayrı ayrı tattadır. Sabahleyin başka; öğle, ikindi, akşamleyin başkadır.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmıştır?

A) Tanımlama	B) Tanık gösterme
C) Örnekleme	D) Karşılaştırma

Aralık 2019

Edebiyat ile Düşünce Akımları/ Felsefe Arasındaki İlişki

- Güzel sanatların dallarından biri olan edebiyat, yüzyıllar öncesinde bağımsızlığını kazanmış olmasına rağmen diğer bilim dallarıyla ilişkilerini sürdürmüştür.
- Edebiyat ile ondan bağımsız ve farklı birer disiplin veya bugün birer sosyal bilim dalı olarak kabul edilen tarih, sosyoloji, psikoloji, teoloji, antropoloji, etnografya, folklor, dilbilim, estetik arasında pek çok ilişki vardır
- Edebiyat ile felsefe arasında sıkı bir ilişki ağı mevcuttur.
- Edebî eserler felsefeden yararlandığı gibi felsefe de edebiyattan yararlanır.
- Bu iki alan öncelikle ele aldıkları konu bakımından benzerlik gösterir.
- Edebiyat – felsefe ilişkisinin temeli, öncelikle her ikisinin de bir tür insan faaliyeti olmasına dayanır. İnsanlığı ilgilendiren bir konuyu, bir problemi ele alır: Varlık, doğa, insan, evren...
- Bu iki disiplinden felsefe insanın “düşünme” özelliği, edebiyat ise “yeniden oluşturma” özelliğiyle alakalıdır.
- Bu yüzden edebî eserlerin içerik bakımından felsefi bir boyuta sahip olduğunu, şair ve yazarların beslendiği ana kaynaklardan birinin de felsefe olduğunu söyleyebiliriz.
- Felsefe, ilk çağlardan beri kuramsal anlamda da edebiyata önemli katkılarda bulunmuştur.
- Öyle ki Türk ve dünya edebiyatına yön veren edebî akımların ortaya çıkışında bir felsefi düşünce ve birikim olduğu görülmektedir.
- Filozoflar da edebiyatın anlatım imkânlarını kullanmışlar, düşüncelerini farklı edebî türlerle dile getirmişlerdir.
- Sanatçıların, felsefeden içerik bakımından yararlandıkları edebî eserleri hiçbir zaman felsefi eser yapmaz.
- Bu iki türdeki eserlerin birtakım ortak noktaları olsa da üzerinde durdukları konuyu ele alışlarında, ele alış amaçlarında, dili kullanmalarında ve dayandıkları temel özellikleri bakımından birbirinden bütünüyle ayrılır.

- Edebiyat ile felsefenin farklılıkları şöyledir:

Edebiyat	Felsefe
● Amacı okuyucuda güzellik duygusu uyandırmaktır.	● Amacı varlık, evren, doğa, bilgi gibi konularda sistematik bir düşünce ortaya koymaktır.
● Güzel söz söyleme esastır.	● Asıl olan söylem değil, içeriktir.
● Düşünceden çok duygu ve sezgiler ön plandadır.	● Akli ve mantıki düşünce ön plandadır.
● Dil sanatsal işlevde kullanılır.	● Dil göndergesel işlevde kullanılır.
● Kelimeler; yan anlam ve mecaz anlamda kullanılır.	● Kelimeler, gerçek anlamda kullanılır.
● Sanatlı bir söyleyiş ve kapalı bir anlatım vardır.	● Dil ve anlatım olabildiğince açık ve açıklayıcıdır.
● İmgelerle kurulmuş bir dil kullanılır.	● Kavramların hâkim olduğu bir dil kullanılır.

ÖRNEK::

Aşağıdaki parçada sanat yapıtları ile felsefe ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Edebiyat sanatının sanatkârın elinden çıkmış somut sonucunu durumundaki edebî eseri var eden ana unsurların başında muhteva/içerik/mana gelir. Yani şair veya yazar eserinde, türü ne olursa olsun (şiir, hikâye, roman, tiyatro), doğrudan doğruya kendini, yakın çevresini, mensubu bulunduğu toplumu veya bütün insanlığı ilgilendiren günlük veya genel-geçer bir konuyu, problemi; insanı, nesneyi, varlığı, tabiatı; olayı, gelişmeyi, durumu ele alıp işler. Burada sözü uzatmadan ve herhangi bir tartışmaya girmeden belirtmeliyiz ki, edebiyatın muhteva/mana dünyasının sınırlarını, en geniş çerçevede "insan" belirler. Yani edebiyatın muhteva/manasının başlangıç noktası kadar bitiş noktası da insandır. Dolayısıyla hiçbir insanî mesele yoktur ki, edebî eserlerde ele alınmamış olsun veya hiçbir edebî eser yoktur ki şu veya bu insanî meseleden bahsetmemiş olsun. İşte bu gerçek yani edebiyat sanatının insan merkezli muhteva alanının genişliği hatta bir anlamda sınırsızlığı, edebiyat-felsefe ilişkisini kaçınılmaz ve zarurî kılar. Çünkü insan, insanı kuşatan evren (metafizik evren de dahil olmak üzere) ve insan – insan, insan – evren ilişkisi, doğrudan doğruya felsefenin de konusudur.

AÇIKLAMA:

Yukarıdaki metin bilgi vermek amacıyla yazılmış öğretici bir metindir. Bu metinde edebiyat ve felsefenin tanımı yapıp iki alan arasındaki ilişki anlatılmıştır. Edebiyat ve felsefe ilişkisinin kaçınılmazlığına rağmen bunların, sınırları belli iki ayrı bilim olduklarından da kısaca söz edilmiştir. Metinde edebiyat ve felsefenin iletişim aracının dil olmasına karşın konularına ve amaçlarına bağlı olarak dile yükledikleri anlamların farklı olduğundan da bahsedilmiştir. Öğretici bir nitelik taşıyan okuduğunuz metinde nesnel bir anlatım tercih edilmiş, verilmek istenen bilgiler doğrudan aktarılmıştır.

Örnek 3

Amacı varlık, evren, ahlak, bilgi ve estetik gibi konularda sistematik bir düşünce ortaya koymak olan - - - ile edebiyat birbirinden bağımsız düşünülemez.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdaki bilgi dallarından hangisi getirilmelidir?

- A) tarih
B) sosyoloji
C) psikoloji
D) felsefe

Aralık 2019

BİYOGRAFI

Mustafa Günay (1964-...)

Manisa'nın Akhisar ilçesinde doğdu. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. Çukurova Üniversitesinde öğretim üyeliği görevine devam etmektedir. Sistematik felsefe ve mantık, felsefe tarihi, bilim felsefesi, Türk İslam düşünce tarihi alanlarında çalışmaktadır. Yazıları dergilerde yayımlanan Mustafa Günay "Özne" Felsefe Dergisi genel yayın yönetmenliği yapmaktadır. 1998 yılında "Macit Gökberk Felsefe Ödülü"nü kazanmıştır.

Eserleri

Felsefe Tarihinde İnsan Sorunu, Süregiden Felsefe Üzerine Bir Deneme, Metinlerle Felsefeye Giriş, Felsefe ve Edebiyat (Ali Osman Gündoğan'la Birlikte)...

Edebiyat ile Psikoloji ve Psikiyatri Arasındaki İlişki

- Edebiyat ve psikoloji biliminin asıl malzemesi insanın bütünüdür.
- Dolayısıyla hem edebiyat hem de psikoloji; insanı iç ve dış hatları, fiziksel ve ruhsal tarafıyla tanımaya çalışır.
- Psikolojinin edebiyata vereceği en büyük desteklerden biri, yine onun ruhuna uygun olan insanın iç evreniyle ilgili tespitleri olacaktır.
- Edebiyatın kimi türlerinde örneğin gerçekçi hikâyelerde, romanlarda, oyunlarda; psikolojik bir olayın içinde yaşayan insanın betimleme ya da ruhsal çözümlemesi yapılır.
- Böylelikle edebiyatın psikoloji ve psikiyatriyle ilişkisi ortaya çıkar.
- Edebiyat ile bu bilimler arasındaki ilişkinin ortaya çıkışı çok eski değildir.
- Bu ilişkinin ortaya çıkışı, edebî eserlerdeki psikolojik unsurların tespit edilmesi ve edebî eserlerin bu bilim dallarının verileriyle incelenmesi ilk defa Freud'la (Froyt) başlar.
- Daha sonra da Adler, Jung (Yung) gibi psikoloji ve psikiyatrinin önde gelen isimleriyle Tolstoy gibi bazı edebiyatçıların yaptıkları çalışmalarla ileri sürdükleri düşüncelerle gelişmiştir.
- Edebiyat ile psikoloji ve psikiyatrinin insan ve insanın davranışlarını ele alması, iç dünyasını anlamaya çalışması aralarındaki ilişkinin temelini oluşturur.
- Edebiyat da psikoloji ve psikiyatri de insanı içinde yaşadığı çevreyle birlikte ele alarak onun davranışlarına, düşüncelerine ve duygularına yön veren bilinçaltı süreçlerini ortaya çıkarmaya çalışır.
- Bu benzerlikten hareketle bir edebî eserin oluşturulmasından, okurla buluşmasına kadar geçen pek çok aşama psikolojiyle ilişkilendirilebilir.
- Örneğin bir romanı incelerken kahramanları davranışlarını anlamlandırabilmek ve metni doğru yorumlayabilmek için psikoloji ve psikiyatriden yararlanabiliriz.
- Bir yazar da eserini kurgularken kahramanlarını yine bu bilim dallarından yararlanarak oluşturabilir.
- Edebiyat bilimci Berna Moran'a göre bir edebî eser incelenirken "yazar, eser ve okur" dikkate alınmalı, bu üçünden eser içerisindeki en etkili unsur tespit edildikten sonra edebî metin incelemesi yapılmalıdır.

- Psikologlar da insan davranışlarını açıklamak için edebî eserlerden yararlanabilir ve belli kuramlar oluşturabilir.
- Bir yazarın eserini oluştururken psikoloji ve psikiyatriden yararlanması o eseri, bir çeşit psikolojik araştırma veya psikolojik kuramların açıklaması yapmaz.
- Yazarın eserinde yaptığı ruh çözümlemeleri ile bir psikoloğun gerçek bir kişiye yönelik çözümlemelerin tamamen birbirinden farklı olduğunu unutmayınız.

Örnek 4

Fikrinde inatçı, muhabbette inatçı, muharebede inatçı-sın. Yeniliğe çabuk alışmazsın fakat bir defa da alıştıysan bırakmazsın. Safsın; seni çekemeyenler böbürlenmekle değil ekseri sana yaranmaya çalışmakla zarar verirler. Ayakların, kolların bir boğa gibi ağır ağır kıvılcarken tavrından tükenmeyen bir tahammül, yılmayan bir azim belli olur. O engin denize benzersin ki yavaş yavaş coşar ve coşunca da pek hırçın olursun.

Bu parçada aşağıdaki bilim dallarının hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Psikoloji
B) Coğrafya
C) Arkeoloji
D) Sosyoloji

Aralık 2019

isabet

BIYOGRAFİ

Kemalettin Deniz (1974 - ...)

Ordu'da dünyaya geldi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Kısa bir süre MEB'de öğretmenlik yaptıktan sonra akademik kariyerine başladı. Kemalettin Deniz hâlen Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi Müdür Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

Eserleri

Edebiyat Bilgi ve Kuramları (Edebiyat ve edebiyata ait kavramlar bölümü-2013), Dil ve Anlatım (Etkili iletişim bölümü-2007).

Dilin Tarihi Süreç İçerisindeki Değişimini Etkileyen Sebepler

- Dil yaşayan bir varlık olarak değişmeye muhtaçtır.
- Bir dil iç ve dış sebeplere bağlı olarak tarihî süreç içerisinde değişir.
- Bu değişimin en belirgin göstergelerinden biri kelimelerin zaman içinde uğradıkları ses değişiklikleridir.
- Bunun dışında okuduğunuz metinde belirtilen kelimeler aynı kalsa da söz konusu kelimelere yüklenen anlam değişebilir. (Eski Anadolu Türkçesinde 'kötü' anlamına gelen 'yavuz' kelimesinin zamanla anlam iyileşmesine uğrayarak 'yaman, hızlı' anlamını kazanması gibi.)
- Kimi kelimeler de karşıladıkları kavramların ve nesnelerin kullanılmamasıyla birlikte zamanla ölür.
- "Konuşun kutsuz ev issini ağırlar." atasözünün "Misafirin akılsız ev sahibini ağırlar." şekline dönüştüğü bazı kelimelerin yerini başka kelimelerin aldığı görülür.
- Dil sosyal bir varlık olduğu için insan düşüncesinde, toplumda meydana gelen her türlü değişim dili de etkiler.
- Bunun için siyasi, toplumsal, kültürel, ekonomik değişime ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak dil de değişir.
- Manihaizm'in kabulü, Türklerin kavimler göçü ile farklı coğrafyalara yayılmaları, İslamiyet'i kabul etmeleri, Osmanlı Devleti'ndeki Batılılaşma ve yenileşme hareketleri, Tanzimat Fermanı'nın ilanı, Cumhuriyet'in ilanı gibi tarihî olaylar; siyasi, sosyal vb. hayatımızı değiştirdiği gibi konuşulan ve yazılan Türkçeyi de etkilemiştir.
- Bu olaylarla birlikte özellikle etkileşimde olduğumuz milletlerin dilleri kimi zaman kelime düzeyinde kimi zaman da kurallar bakımından Türkçeyi etkisi altına almıştır.
- Buna karşılık Türkçe de bu dilleri az veya çok etkilemiştir.
- Diller arasındaki bu etkileşim dilin değişimindeki en önemli sebeplerdendir.
- Bu konuda her çağda tartışmalar olmuştur. Osmanlı Dönemi'nde başlayan dilde sadeleşme çabaları, XX. yy.ın başlarında "Yeni Lisan" hareketiyle ve Cumhuriyet Dönemi'ndeki dil devrimiyle meyvelerini vermiştir.

isabet

- Özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Dil Kurumunun kurulması, Türkçe üzerine araştırmalar yapılması, ("Millet Mektepleri"nin açılması, okuma – yazma oranının artması, iletişim imkânlarının çoğalması, kitaplara daha kolay ulaşılması gibi sebeplerle konuşma ve yazı dili birbirine yaklaşmış, halk dili-aydın dili gibi ayrımlar ortadan kalkmıştır.
- Kısaca bir dili konuşan topluluğun ihtiyaçları ve değişimine paralel olarak dilin de değiştiğini söyleyebiliriz.
- Çeviri, yazarların dil tercihleri gibi hususlar da hem yazı hem konuşma dilini etkiler.
- İslamiyet'in kabulüyle dinî ve edebî eserlerin, Tanzimat Dönemi'nde de Batı'dan özellikle Fransız edebiyatından eserlerin tercüme edilmesiyle yabancı kelimelerin dilimize girmesini bu duruma örnek gösterebiliriz.
- Günümüzde bir dilin değişiminde en önemli sebeplerden biri teknolojik gelişmelerdir.
- Bu gelişmelere bağlı olarak son yıllarda Türkçeye birçok kavram girmiştir: e-posta, televizyon, radyo, İnternet, sosyal medya, SMS vb.
- Bir dilde değişim ister dilin iç isterse dış dinamikleriyle olsun dilin kendi işleyişi, doğası ve kuralları içinde gerçekleşir.
- Değişimin dil üzerinde olumlu ya da olumsuz çeşitli sonuçları ve farklı etkileri olabilir.
- Hatta dildeki değişim ses ve kelimelerden başlayarak dilin cümle yapısını etkileyip metinlere kadar genişleyebilir.
- Önemli olan o dili konuşan toplumun tercihleri ve bu değişimi kabul edip etmemesidir.

Örnek 5

- Coğrafya
- Teknoloji
- Din

Türk dilinin değişim ve gelişimini etkileyen aşağıdaki olaylardan hangisi verilen alanlarla eşleştirildiğinde dışta kalır?

- A) Anadolu'ya yapılan göç
- B) Genel Ağ'ın (İnternet) icadı
- C) Türk Dil Kurumunun kurulması
- D) İslamiyet'in kabul edilmesi

Aralık 2019

BIYOĞRAFI

Muhammet Yelten (1954 - ...)

Antalya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu.

Bir süre MEB'de edebiyat öğretmenliği yaptı. 1984 yılında İstanbul Üniversitesinde akademik hayatına başladı. Bir süre Türk Dil Kurumu üyeliğinde bulundu. Akademik çalışmalarının yanı sıra hazırladığı kitaplar, sözlükler, yayımladığı makaleler ve katıldığı sempozyumlarla Türk dili ve edebiyatına önemli katkılarda bulundu.

Eserleri

Eski Anadolu Türkçesi Manzum Metinler, Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler (2009)...

İlk Örneklerden Günümüze Türkçenin Önemli Sözlükleri

- Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerinin alfabe sırasına göre tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eserlere, lügat kitaplarına sözlük denir.
- Temel başvuru kitapları olan sözlükler yabancı dil öğrenme ihtiyacıyla ortaya çıkmıştır.
- Çok eski dönemlerde bile insanoğlunun, anlamları bilinmeyen kelimelerin listesini yaparak onlardan kelime dizinleri yaptığı görülür.
- Okuyup araştıran herkes, ister kendi ana dilinde isterse başka bir dilde anlayamadığı her kelimenin anlamını iyice öğrenmek için sözlüğe bakarak dil ve bilimsel konulardaki eksikliklerini giderir.
- Sözlüklerde dilde geçen bütün söz varlığına yer verilir, onların tanımları yapılır, okunuşları, yazılışları, vurguları, hangi dilden oldukları, dil bilgisindeki yerleri gösterilir.
- Uzak ve yakın, gerçek ve mecaz bütün anlamları örnekleriyle ortaya konur.
- Kimi zaman kökenleri hakkında bilgi verilir.
- Sözlükler ait olduğu milletin sadece söz varlığını değil sahip olduğu değerleri, kültürel varlıkları ve yaşama tarzını da yansıtır.
- Sözlükler "tek/çok dilli sözlükler", "abecesel sözlükler", genel sözlükler, lehçebilim sözlükleri, eş anlamlı, eş adlı, terim sözlükleri, argo sözlükleri, deyim ve atasözü sözlükleri gibi çeşitlere ayrılır.

isabet

- Türkiye'de geçmişten günümüze değin çeşitli sözlük çalışmaları olmuş, Türkçenin söz varlığını değişik amaçlar doğrultusunda yansıtan sözlükler ortaya konmuştur.
- Bunlardan bazıları şunlardır:
 - ✓ Dîvânü Lugâti't Türk – Kâşgarlı Mahmut (1072)
 - ✓ Ahterî Sözlüğü – Mustafa bin Şemsaddin (1545)
 - ✓ Lehçe-i Osmanî – Ahmed Vefik Paşa (1876)
 - ✓ Kamus-ı Türkî – Şemsaddin Sami (1901)
 - ✓ TDK Türkçe Sözlük (1945)
 - ✓ Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü
 - ✓ Derleme Sözlüğü
 - ✓ Türkçede Yakın Anımlı Kelimeler Sözlüğü – Mehmet Ali Ağakay
 - ✓ Türkçede Yabancı Kelimeler Sözlüğü – Mustafa Nihat Özön
 - ✓ TDK Tarama Sözlüğü
 - ✓ Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü – Hasan Eren
 - ✓ Eğitim Terimleri Sözlüğü– Ferhan Oğuzkan
 - ✓ Türk Argo Sözlüğü – Ferit Devellioğlu
 - ✓ Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü – Ömer Asım Aksoy
 - ✓ Anayasa Sözlüğü-Hasan Eren ve Hamza Zülfikar
- Türkçenin bilinen ilk sözlüğü Kâşgarlı Mahmut'un "Dîvânü Lugâti't Türk adlı eseridir.
- Sözlükçülüğümüz esas gelişimini Cumhuriyet Dönemi'nde gösterir.
- TDK'nin sözlük çalışmaları dışında çeşitli kurum ve kişiler tarafından da farklı türlerde sözlükler hazırlanmıştır.

Örnek 6

Aşağıdakilerden hangisi sözlük çalışmalarından değildir?

- A) Kamus-ı Türkî
- B) Divanü Lûgati't Türk
- C) Atabetü'l Hakayık
- D) Lehçe-i Osmanî

Aralık 2019

BİYOGRAFI

Doğan Aksan (1929-2010)

Türk dili alanında yaptığı araştırmalarla tanınan Doğan Aksan İzmir'de dünyaya geldi. Ankara Atatürk Lisesi'ni, DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Akademik kariyeri dışında Türk Dil Kurumu'nda Dil Bilim ve Dil Bilgisi Kolu Başkanlığı gibi görevlerde de bulundu. Doğan Aksan'ın Türkiye'deki dilbilim çalışmalarının gelişmesinde payı büyüktür. Dilbilim ve Türkçeyle ilgili birçok araştırması ve makalesi bulunan Doğan Aksan'ın şiir, hikâye makale, fıkra ve denemeleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Türkiye Bilimler Akademisi'nin 1998 Yılı Hizmet Ödülü'nü de aldı.

Eserleri:

Tartışılan Sözcükler, Her Yönüyle Dil, Türkçenin Gücü, Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, Türkçenin Sözcükleri, Cumhuriyet Dönemi'nden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri...

Dil Bilgisi

Kelimede Anlam

- Dilin anlamlı en küçük birimlerine ya da tek başına anlamı olmadığı hâlde cümle içinde anlam kazanan dil birliklerine kelime denir.
- Kelime nesne veya hareketi karşılayan göstergelerdir.
- Gösterge, birbirinden ayrılmayan, birbirini bütünleyen iki unsurdan (gösteren ve gösterilen) oluşur.
- Gösteren kelimenin kulakla işitilen ses yönü (işitimi imgesi), gösterilen ise zihindeki tasarımı (kavram)dır.
- Bu iki unsur arasındaki bağ zihnimizde kelime ile onun karşıladığı nesne veya hareketi birbiriyle ilişkilendirir.
- Bu sayede kelimenin anlamı ortaya çıkar.
- Kelimenin anlamı onun karşıladığı nesne veya harekettir.
- Kelimeler tek başlarına anlamlı olabildikleri gibi cümlede veya söz içinde kullanılışlarına göre yeni anlamlar da kazanabilir.
- Dilin canlı ve doğal bir yapıya sahip olması da kelimelerin anlamlarında değişimlere yol açabilmektedir.

Anlam Bakımından Kelimeler

Gerçek Anlam (Temel Anlam)

- Kelimelerin akla gelen ilk ve genel anlamına gerçek anlam denir.
- Kelimenin gerçek anlamı, herkesçe bilinen yaygın anlamıdır.
- Buna "temel anlam" da denir.
- ◆ "Bugün başım çok ağrıyor." cümlesinde "baş" sözcüğü temel anlamıdır çünkü akla gelen ilk anlamıyla kullanılmıştır.
- ◆ "Kollarında küçük bir çocuk uyuyordu." cümlesinde "kol" sözcüğü temel anlamıdır çünkü akla gelen ilk anlamıyla kullanılmıştır.

Yan Anlam

- Bir sözcüğün temel anlamıyla bağlantılı olarak zamanla ortaya çıkan değişik anlamların her birine yan anlam denir.
- Bir kelimenin yan anlam kazanmasında genellikle yakıştırma ve benzerlik ilgisi etkili olmaktadır.
- Buna yan anlam denir.
- Bir sözcüğün birden çok yan anlamı bulunabilir.
- ◆ "Dağ başını duman almış." cümlesinde "baş" sözcüğü yan anlamıdır çünkü ilk anlamına benzerliğinden dolayı aktarma yoluyla dağın yüksek yeri anlamında kullanılmıştır.
- ◆ "Her işin başı sağlıktır." cümlesinde de "baş" sözcüğü yan anlamıdır çünkü başlangıç anlamında ilk anlamının dışında kullanılmıştır.
- ◆ "Fırat'ın bir kolu buradan geçiyor." cümlesinde "kol" sözcüğü yan anlamıdır çünkü sözcük, ilk anlamına benzerliğinden bütünü parçası anlamında kullanılmıştır.
- ◆ "Felsefe çeşitli kollara ayrılmıştır." cümlesinde de "kol" sözcüğü yan anlamıdır çünkü sözcük, ilk anlamına benzerliğinden bütünü parçası anlamında kullanılmıştır.

Mecaz Anlam

- Bir kelimenin gerçek anlamından bütünüyle uzaklaşarak kazandığı yeni anlama mecaz anlam denir. Bir kelimeye;
 - Benzetme, istiare, kinaye, cinas, kişileştirme gibi edebî sanatları kullanarak,
- ✦ Ah bu türküler, köy türküleri / Ana sütü gibi candan / Ana sütü gibi temiz. (Türküler ana sütüne benzetilmiş.)
- ✦ Benliğim bir kazan ve aklım kepçe. (Benlik kazana, akıl kepçeye benzetilmiş.)
 - Dolaylama yaparak,
- ✦ Meşin yuvarlak: futbol topu, on iki dev adam: basketçiler, file bekçisi: kaleci
- Ad aktarması, deyim aktarması, duyular arası aktarma yaparak mecaz anlam kazandırılır.
- ✦ Ankara eğitimle ilgili yeni kararlar aldı. (Ankara'daki yönetim)
- ✦ Neşeli sokaklardaydım. (Kişileştirme)
- ✦ Onun soğuk tavrı beni ürküttü. (duyular arası aktarma)

Örnek 7

“Göz” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamda kullanılmıştır?

- Keşke benim de şu dünyada bir göz evim olsaydı.
- Bu işi bana teslim ettikten sonra gözü arkada kalmadı.
- Son zamanlarda gözlerim sık sık sulanıyordu.
- Doktorun yaptığı iğneden sonra gözlerini açabildi.

Nisan 2019

1107

- Sözcüklerin kullanılış anlamları kullanıldıkları cümleye göre değişir.
- ✦ Ağacın bazı dalları kurumuştur. (Temel anlam)
- ✦ Felsefenin çeşitli dalları vardır. (Yan anlam)
- ✦ Son zamanlarda işlerim iyi gitmiyor, tutduğum dallar elimde kaldı. (Mecaz anlam)

Terim Anlam

- Bir bilim, sanat ya da meslek dalıyla ilgili bir kavramı karşılayan kelimelere terim denir.
- Bilim, sanat, spor, meslek dalıyla ilgili olmayan sözcükler terim anlamı sayılmaz.
- ✦ “Olanlara bir de bu açıdan bakın.” cümlesinde “açı” sözcüğü terim değildir.
- ✦ “Dik açı doksan derecedir.” cümlesinde “açı” sözcüğü terimdir.
- Terimlerin anlamları dar ve sınırlıdır.
- Terimler, gerçek anlamıyla kullanılan sözcüklere.
- Terimlerin, mecaz anlamı, yan anlamı, deyim anlamı yoktur.
- ✦ Türkçenin farklı ağızları vardır. (Ağız)
- ✦ Montaigne, denemenin babası sayılır. (Deneme)
- ✦ Şiirin kendine özgü dili vardır. (Şiir)
- ✦ Üçgenin açıları toplamı 180 derecedir. (üçgen, açı, derece)

Örnek 8

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamıyla kullanılmış bir sözcük vardır?

- Yeni kiracılar 3. kattaki, uzun zamandır boş olan daireye taşınmışlar.
- Yazdığı şiirde ahengi kafiye ve redif kullanarak sağlamış.
- Salonun perdesini yıkamak için bin bir zahmetle yerinden söktü.
- Her olaya farklı bir noktadan bakarak değerlendirme yapıyor.

Aralık 2019

Somut Anlam

- Duyu organlarımızın herhangi biriyle algılanabilen, maddesi olan kavram ve varlıkları karşılayan kelimeler somut anlamlıdır.
- ✦ “Ağacın dallarında kuşlar ötüşüyordu.” cümlesindeki bütün sözcükler somut anlamlıdır çünkü varlıkları duyuların herhangi biriyle algılanabilir
- ✦ Havanın çok sıcak olduğunu gördüm.” cümlesinde de “hava” ve “sıcak” sözcüklerinin karşıladıkları kavramların varlıkları duyularla algılanabildiğinden somut anlamlıdır.

Soyut Anlam

- Varlıklarını duyularımızın herhangi biriyle algılayamadığımız ancak var olduklarını akıl, inanç ve sezgilerimizle kabul ettiğimiz kavram ve varlıkları karşılayan kelimeler soyut anlamlıdır.
- ✦ “Memleketime büyük özlem duyuyorum.” cümlesinde “özlem” sözcüğü soyut anlamlıdır.
- ✦ “Vatan sevgisi, sevgilerin en büyüğüdür.” cümlesinde “sevgi” sözcüğü soyut anlamlıdır.
- ✦ “Anlattıkları beni sardı.” cümlesinde “sar-“ sözcüğü soyut anlamlıdır.

1107

- Somut anlamlı kimi sözcükler anlam genişlemesi yoluyla bir de soyut anlam kazanabilir. Buna "soyutlama" denir.
- ✦ “Yolun kenarında iki kişi vardı.” cümlesinde “yol” sözcüğü somut anlamlıdır.
- ✦ “Problemi bu yolla çözmelisin.” cümlesinde “yol” sözcüğü soyut anlam kazanmıştır.
- Soyut anlamlı kimi sözcükler genellikle kişileştirme, benzetme ve istiare yoluyla somut anlam kazanabilir. Buna "somutlama" denir.
- ✦ O işlerini güzel yapar. (soyut)
- ✦ "Ben güzele güzel, demem." (insan - somut)

Örnek 9

- I. Nereye gidersen git, heybene gönül doldur
- II. Önce upuzun sonra kesik saçın vardı
- III. Yontuldukça yer kapla ve her zaman güzel kal
- IV. En derin uykular, en tatlı uykular

Verilen dizelerin hangisinde soyut anlamlı sözcük kullanılmamıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

Nisan 2019

Genel/Özel Anlam

- Bir kelimenin türünün bütün bireylerini karşılayacak biçimde kullanılması "**genel anlam**", o türün sadece biri ya da birkaçını karşılayacak şekilde kullanılması da "**özel anlam**"dır.
- Bir sözcüğün önüne her ya da bütün sözcükleri getirilebiliyorsa o sözcük genel anlamlıdır.
- ✦ Adamı o gün burada gördüm. (özel)
- ✦ Adam, adamdan korkmaz utanır. (her adam – genel)
- ✦ Elindeki çiçek solmuştu. (özel)
- ✦ Çiçek, sevgiyle büyür. (Bütün çiçekler – genel)

Örnek 10

Aşağıdaki cümlelerden hangisi diğerlerine göre daha genel anlamlıdır?

- A) Dil yaşayan bir varlık olarak değişmeye muhtaçtır.
- B) Yazar, bu konuyu kitabında yeterince irdelenmiş.
- C) Bu masalda hem fayda hem de sanat gözetilmiştir.
- D) Ahmet okula gitmek için sabah erkenden uyandı.

Aralık 2018

Hatırlatma

Nokta

- Bitmiş cümlelerin sonuna konur.
- Sıralı sayı sıfatlarında "-nci" eki yerine konur.
- Bazı kısaltmaların sonuna konur.
- Tarih bildiren gün, ay ve yıl arasına konur.

Virgöl

- Eş görevli sözcükleri ve söz gruplarını ayırmada kullanılır.
- Sıralı cümleleri ayırmak için kullanılır.
- Yüklemden uzak düşmüş özneyi belirginleştirmek için kullanılır.
- Ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır,

Soru İşareti

- Her türlü soru cümlesinin sonuna konur.

Kesme İşareti

- Özel isimlere gelen tamlayan, hâl ve bildirme eklerini ayırmak için kullanılır.
- Sayılara gelen her türlü eki ayırmada kullanılır.
- Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmada kullanılır.

Kısa Çizgi

- Satır sonuna sığmayan heceleri ayırmada kullanılır.
- Ara sözlerin ya da ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- Aralarında ilgi bulunan ve birbirine "ve, ile, ila" bağlaçlarıyla bağlanan sözcüklerin arasına konur.

Noktalı Virgöl

- Öğeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.

İki Nokta

- Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna iki nokta konur.

Tırnak

- Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak işareti içine alınır.

Hatırlatma

Sunum

- Bilgileri yenileyen, pekiştiren, hatırlatan, önemli noktaları öne çıkaran, bir çalışma sonucunu açıklayan, laboratuvar araştırmalarını sunan, anket sonuçlarını ifade eden, önemli olay ve olguları dile getirmek üzere yapılan konuşmalardır.
- Sunumlarda amaç ele alınan konuyu anlatmak ve konu hakkında dinleyicileri/izleyicileri bilgilendirmek, yönlendirmek veya etkilemektir.
- Önemli ve ilgi çekici bilgilerin, dinleyici kitlesini gözeterek seçilip düzenlenmesi sunumun başarısını sağlar.
- Dinleyici bir şeye ikna etmek, yeni bir şeyle tanıştırmak, tutum ve davranışlarını değiştirmek vb. bu amaçlanır.
- Bu hedefleri kapsayan bir ana mesaj olmalı ve bu mesaj bir tek cümleyle ifade edilmelidir.
- Ana mesaj bir bütün olarak düşünülürse tüm içerik bütünün parçaları olmalıdır.
- Konu hakkında bilgi sahibi olmak ve planlama etkili sunumun anahtarıdır.
- Hazırlanan plan doğrultusunda konuşma metni hazırlanır.
- Konuşmayı destekleyecek sunu, hazırlama tekniklerine göre düzenlenmiş okunaklı ve yüksek kaliteli görsel ve işitsel materyallerle desteklenir
- Sunum, konuşma kurallarına dikkat ederek gerçekleştirilmelidir.
- Ses, işitilebilir olmalı.
- Dinleyicilerle göz teması kurulmalı.
- Jest ve mimikler aşırıya kaçmadan yerinde kullanılmalı.
- İçten olunmalı ve yapmacılıktan sakınılmalı.
- Mekâna, konuya, zamana, duruma, hedef kitleye ve amaca uygun bir şekilde sunum yapılmalı.
- Sunum planlanan konuşma süresini aşmadan etkili bir biçimde sonlandırılmalı.

Örnek 11

Serinliği ayaza çalan sonbahar gecesi tertemizdi () akas-yaların tohum keselerinde () doktorun pek bildiği ve o kadar da sevdiği şarkısını mırıldanıyordu () Her yıl tek-rarlanmaya başlayan şarkının şu tek mısralık şiirini aklı-ndan geçirdi () "Bugün hazan, önümüz kış ve akıbet belli."

Bu parçada ayrıçla gösterilen yerlere sırasıyla aşağı-daki noktalama işaretlerinden hangileri getirilmelidir?

- A) () () () ()
B) (;) () () ()
C) (,) (;) () (;)
D) (;) () () (;)

Aralık 2019

Örnek 12

Sunum ile ilgili aşağıdaki seçeneklerden hangisi yan-lıştır?

- A) Slaytların her birinde farklı renkler ve yazı karakterleri kullanılmalıdır.
B) Başlıklar açık ve net olmalı, tek bir satırı geçmemelidir.
C) İlgi çekici bilgiler, dinleyici kitlesi gözetilerek seçilip dü-zenlenmelidir.
D) Sunumun amacı ve akışı giriş kısmında verilmelidir.

Nisan 2019

1. Sanatçıların, felsefeden içerik bakımından yararlanmaları edebî eserleri hiçbir zaman felsefi eser yapmaz. Edebî ve felsefi eserler birtakım ortak noktaları olmasına rağmen konuyu ele alış amaçları, dili kullanmaları ve dayandıkları temel özellikler bakımından birbirinden ayrılır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki altı çizili ifadeyle ilişkilendirilebilir?

- A) Edebî eserlerde dil sanatsal işlevde kullanılır. Felsefi eserlerde ise dil göndergesel işlevde kullanılır.
- B) Edebî eserlerde kelimeler, yan anlam ve mecaz anlamda kullanılır. Felsefi eserlerde ise kelimeler, gerçek anlamda kullanılır.
- C) Edebî eserlerde sanatlı bir söyleyiş ve kapalı bir anlatım vardır. Felsefi eserlerde ise dil ve anlatım olabildiğince açık ve açıklayıcıdır.
- D) Edebî eserlerin amacı okuyucuda güzellik duygusu uyandırmaktır. Felsefi eserlerin amacı ise varlık ve evren gibi konularda sistematik bir düşünce ortaya koymaktır.

Aralık 2018

2. Öğretici metinler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hayaller ve mecazlarla zenginleştirilir.
- B) Dil, göndergesel işlevde kullanılır.
- C) Okuyucuya bilgi vermek amacıyla yazılır.
- D) Gerçekler olduğu gibi anlatılır.

Nisan 2018

3. Türkçenin bilinen ilk sözlüğü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kamus-ı Türkî
- B) Lehçe-i Osmanî
- C) Divanü Lûgati't-Türk
- D) Derleme Sözlüğü

Aralık 2018

4. • Sözcüklerin tanımları ve okunuşları hakkında bilgi verir.
- Kelimelerin uzak ve yakın, gerçek ve mecaz bütün anlamlarını örnekleriyle ortaya koyar.
- Dilde geçen bütün söz varlıkları hakkında eleştiriler getirir.

“Sözlükler” ile ilgili bu cümleler doğru-yanlış olarak değerlendirildiğinde sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) D – D – Y
- B) D – Y – D
- C) Y – D – Y
- D) Y – Y – D

Aralık 2018

5. Tepemizdeki çınarın yaprakları, ılık bir rüzgârla tatlı mırıldanıyordu.
- I II III
IV

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

Aralık 2018

6. Aşağıdakilerden hangisi bir paragrafın giriş cümlesi olabilir?

- A) Tüm uygarlık öğeleri, birbirlerini karşılıklı olarak etkileyip bir uyuma varmaya çalışırlar.
- B) Hâlbuki geldiğimiz yolun kilometreleri bir yılın günleri kadardı.
- C) Beri yandan bu, sulamada kullanılacak ve sulu tarım ile verim bire kırk katacak.
- D) Romanın tasarlanması ve kuruluşu, yazarın yazarlık gücünü böylece azaltmış olur.

Nisan 2019

7. Teknoloji bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken bir yandan da sık kullanılmaktan kaynaklanan birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. İnternetin aşırı kullanımı sosyal, eğitimsel ve psikolojik sorunlara sebep olabilmektedir. Özellikle gençler arasında gündend güne artan İnternet sorunları, anne babalarla çocukların iletişimini bozmakta, çocuğu yalnızlaştırmakta ve yabancılaştırmaktadır.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teknolojik gelişmelerin sağladığı faydalar
B) İnternet kullanımının sosyal faydaları
C) Teknolojiyi bilinçsiz bir şekilde kullanmanın zararları
D) İnternetin ebeveynler üzerindeki etkisi

Nisan 2019

8. Türkçenin tarihî gelişimine aşağıdakilerden hangisinin bir etkisi olmamıştır?

- A) Kavimler göçü
B) İslamiyet'in kabulü
C) Tanzimat Fermanı'nın ilanı
D) Fransız İhtilali

Nisan 2019

9. Sözcüklerin anlamlarını, okunuşlarını ve kökenlerini öğrenmek isteyen bir dil bilimci aşağıdaki kaynaklardan hangisine başvurmalıdır?

- A) Tiyatro
B) Hikâye
C) Roman
D) Sözlük

Aralık 2019

10. Çoğumuz ülkemizdeki güzelliklerin farkında değiliz. Mesela Karadeniz yaylaları... Yeşilin farklı tonunu bir TV programından izlemiştim. Bu defa iyiden iyiyeye yakından görmeye karar verdim. Seyrek tahta evlerin, arı kovanlarının, çeşit çeşit ağaçların, köpüklenerek akan suların bu kadar güzelini hiçbir yerde görmemişim. Zirvelerdeki karların erimesiyle ortaya çıkan yemyeşil orman... Kar sularının beslediği dereler...

Bu parçada düşünceyi geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır?

- A) Benzetme ve tanımlama
B) Tanımlama ve örnekleme
C) Örnekleme ve karşılaştırma
D) Tanık gösterme ve benzetme

Temmuz 2019

11. Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Kahraman" adlı tiyatro eseri, Atatürk hakkında yazılmış güzel bir oyundur. Bu oyunda Atatürk, o devirde yazılmış romanlarda da görüldüğü gibi, kişileri mücadeleye iten, canlandırıcı bir güç olarak işlenir. Atatürk, bu oyunda sahneye çıkmaz, onun varlığını başka kişiler üzerindeki tesiriyle hissederiz. 1938'de yazılan ve "destan" diye tanıtılan "Kahraman" basit fakat iyi kurulmuş bir oyundur.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleyici
B) Öyküleyici
C) Açıklayıcı
D) Tartışmacı

Temmuz 2019

12. "Hava" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde soyut anlamda kullanılmıştır?

- A) Hava, denize girmek için oldukça uygun bugün.
B) Haziran ayına girmemize karşın havalar hâlâ ısınmadı.
C) Girdiğimiz her işten havamızı aldık bugüne kadar.
D) Karadeniz'in havası nemli olduğundan bana yaramıyor.

Nisan 2018

13. Bilim, sanat veya meslek dalıyla ilgili bir kavramı karşılayan sözcüklere terim denir.

Buna göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi terim anlamı değildir?

- A) Sabahki derste üçgenleri işledik.
B) Annem evdeki perdeleri makineye atmış.
C) Bu dörtlükte tam kafiye ve redif vardır.
D) Ahmet, maçta penaltıyı atamadı.

Aralık 2018

14. I. Şu çocuğa göz değecek diye ödüm kopuyor.
II. İki göz bir ev kiraladık İstanbul'da.
III. Gözlüğün dolabın diğer gözünde duruyor.
IV. Alper Bey, çok iyi bir göz doktorudur.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde "göz" sözcüğü yan anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I ve III.
B) I ve IV.
C) II ve III.
D) II ve IV.

Nisan 2018